

[Undervisningsministeren.]

2. *Situationen og problemerne.*

Denne redegørelse behandler de højere og andre videregående uddannelsers problemer. Det vil sige uddannelserne ved universiteterne, de højere læreanstalter, universitetscentre og de andre videregående uddannelsesinstitutioner, der giver uddannelser af mindst 3 års varighed, og som fortrinsvis optager studerende med student-, højere forberedelses- eller højere handelseksamen. Blandt de sidstnævnte kan nævnes folkeskolelærer-, bibliotekar- og socialrådgiveruddannelserne. Tilsammen tegnede de omhandlede uddannelser sig i 1972 for en tilgang svarende til 25 pct. af en ungdomsårgang.

I 1960 var den samlede tilgang på i alt 8.700 studerende, svarende til 13 pct. af en ungdomsårgang, mens bestanden udgjorde ca. 28.000 studerende og man i samme år dimitterede 4.500 færdiguddannede. I 1975 forventes en tilgang på 24.000 (32 pct. af en ungdomsårgang), en bestand på ca. 95.000 og ca. 11.000 færdiguddannede. Jeg kan i øvrigt henvise til det mere specificerede talmateriale i tabel 1 på side 24 i Helhedsplanredegørelsen og til de senest opgjorte faktiske tal fra 1973 i undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulentens publikation „Uddannelsesstatistik“ nr. 19 fra februar i år.

I 1960-61 udgjorde udgifterne ved driften af disse uddannelser ca. 107 mill. kr., medens investeringsudgifterne androg ca. 22 mill. kr. Ifølge budgetoverslaget for 1975-76 forventes driftsudgifterne ved de samme uddannelser at blive ca. 1.300 mill. kr., medens investeringsudgifterne vil andrage ca. 375 mill. kr. Udgifterne i 1960-61 udgjorde 2,1 pct. af det samlede statsbudget, medens de i 1975-76 forventes at ville udgøre ca. 3 pct.

Hele denne ekspansion har bl. a. kunnet lade sig gøre på grund af en række gunstige omstændigheder i 60'erne. Dels den førnævnte positive atmosfære, som omgav uddannelsesområdet, dels den tilgang af arbejdskraft, der kom til industriproduktionen på grund af afvandringen fra landbruget, og fordi de store årgange fra 40'erne kom ud i arbejdslivet. Herved skabtes det økonomiske grundlag for udbygningen af gymnasierne og de videregående uddannelser.

Den stærkt stigende tilgang til gymnasieskolen og HF og dermed til de videregående uddannelser, som vi vel at mærke selv har ønsket, har imidlertid også medført en række nye problemer for de videregående uddannelser. Man har især hæftet sig ved de problemer, universiteterne fik som de vigtigste videregående uddannelsesinstitutioner uden en fastlagt optagelseskapacitet. Dette har medført, at antallet af universitetsstuderende fra 1960 til 1975 forventes at blive mere end femdoblet, medens antallet af studerende ved de højere læreanstalter og andre videregående uddannelser kun forventes at blive fordoblet.

Jeg vil indledningsvis kort ridse de problemer op, som vi står over for, og senere vende tilbage til, hvilke løsningsmuligheder jeg mener vi bør lægge os fast på.

For universitetsuddannelserne er den store tilgang sket, uden at der er sket væsentlige ændringer i uddannelsernes sigte og struktur. Universitetsuddannelserne har tradition for at være lange og for at udanne få til et meget højt niveau. De således uddannede var derefter ret sikre på at kunne gå ind i et eller andet velafgrænset embede, som deres embedseksamen sigtede mod. Uddannelsernes struktur kunne ikke bære den øgede tilgang, og antallet af stillinger inden for den offentlige sektor vil ikke være tilstrækkelig stort til at følge med udbuddet af kandidater, selv om det offentlige ekspansion i 60'erne længe har kunnet tilsløre dette forhold. Problemet er derfor, om vi nu bør standse op og tage op til fornyet overvejelse, om det stadig skal være en students ret at blive indskrevet ved universitetet og studere lige netop det, han har allermost lyst til.

Men også problemet om, *hvad* de unge skal uddannes til, må tages op — også selv om det må medføre, at vi må rokke ved de selvstyrende universiteters tro på egne opgaver og værdier. Vi må se i øjnene, at en væsentlig del af de unge må finde beskæftigelse uden for den offentlige sektor. Hvordan sikrer vi os, at de går ud med en uddannelse, de kan finde anvendelse for? Hvad ved vi om behovene for uddannede inden for den private sektor? Indtil nu har dialogen mellem universiteterne og det private erhvervsliv været meget spag. Det er på tide, at denne dialog for alvor kommer i gang.